

1. Ничкало Н. Г. Професійна освіта і навчання: проблеми взаємозв'язку з ринком праці. *Формування широкої кваліфікації робітників. Вклад ПТО у розвиток трудового потенціалу XXI століття*: зб. Матеріалів підгот. У рамках реалізації 303 амо.-нім. Проекту «Підтримка реформи професійно-технічної освіти в Україні». Ніжин. ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2007. С. 134–148.
2. Яковчук О. Функціонування моделей дуальної форми здобуття освіти як ефективний спосіб підвищення конкурентоспроможності системи вищої освіти України. *Молодий вчений*, 2019. Вип. 4 (68). С. 86–90.
3. Марценюк Л. В., Груздєв О. В. Дуальна освіта як засіб ефективного поєднання теорії та практики. *Економіка та держава*. 2021. № 3. С. 58–65.
4. Romanyshyna O., Dundjuk A. Дуальна освіта як одна з умов формування професійної компетентності техніків-технологів. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*, 2021. Вип. 1 (48). С. 361–364.
5. Концепція підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти.
URL: <https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/pidgotovki-fakhivtsiv-za-dualnoyu-formoyu.pdf> (дата звернення: 12.02.2024)

ПРОФЕСІЙНІ ПРАКТИКИ (ПРОФЕСІЙНА ПРОБА) В ТЕХНОЛОГІЧНІЙ ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ

Валентина Харламенко

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Київ, Україна

***Анотація.** Розкриваються поняття професійної проби, професійних практик, дається характеристика етапів професійних практик, рефлексія професійних практик.*

***Ключові слова:** професійна проба, професійні практики, етапи професійних практик, рефлексія професійних практик.*

Сучасний світ, де технології прогресують із неймовірною швидкістю, трансформують суспільні й економічні відносини, сприяють значним змінам на ринку праці, змушують нас бути гнучкими, креативними, творчими в професійній діяльності. Нові тенденції: стрімкий розвиток інновацій і технологій, виникнення нових спеціальностей на перетині декількох галузей, нових форм та видів зайнятості, підвищення конкуренції, посилення міграції, можливість постійно змінювати місце роботи та фах – висувають нові вимоги до володіння знаннями, вміннями та навичками [1].

Закон України “Про освіту” передбачає нову структуру школи – початкову, базову середню та профільну середню освіту, де кожен з рівнів має новий зміст освіти та можливість адаптувати освітній процес до потреб сьогодення. 12-ти річне навчання, та зокрема, профільна старша школа у 10-12 класах, допоможе учням/ученицям якісно опанувати знаннями, набути необхідних умінь, глибше ознайомитися з світом професій [2].

Закон України “Про повну загальну середню освіту” підкреслює роль школи у самореалізації учнів/учениць, визначаючи мету загальної середньої освіти як забезпечення всебічного розвитку, навчання, виховання, соціалізації особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення й здобуття освіти впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності, дбайливого ставлення до родини, своєї країни, довкілля, спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству (Стаття 3).

Державний стандарт базової середньої освіти містить перелік компетентностей та наскрізних умінь учнів/учениць базової школи, розвиток яких не буде цілісним без належного професійного орієнтування. Зокрема, це такі компетентності як: інноваційність (здатність реагувати на зміни, відкритість до нових ідей, вміння ставити перед собою цілі), навчання впродовж життя (вміння визначати власні потреби для розвитку, знаходити

можливості для навчання й саморозвитку), підприємливість. Особистісна та професійна реалізація, уміння ухвалювати освітньо-професійні рішення щодо свого подальшого майбутнього є наскрізними очікуваними результатами у галузях стандарту [3].

Щоби професійна практика (проба) в закладах загальної середньої освіти увійшла в життя учня/учениці як випрацювана звичка, потрібно передбачити ряд умов, а саме за основні ми можемо взяти: зміст освіти освітньої технологічної галузі, яка розкривається на рівні практичних і прикладних форм діяльності учнів/учениць; зміст конкретної практики, яка визначається новими підходами до освітнього процесу (приклад НУШ); накопичення досвіду, який має бути гарантом позитивних емоцій у процесі діяльності; опору при накопиченні досвіду через самостійну роботу й творчий пошук.

На сьогодні на уроках технологій практикується впровадження професійних проб, які сприяють ефективності професійного самовизначення учнів/учениць. Професійна проба – це набуття практичного досвіду в конкретному виді професійної діяльності. Це можливість зіставити свої наміри з обраною професією, оцінити, якими визначено варто оволодіти для своєї успішної самореалізації в обраній професійній галузі [4].

Уточнюючи дефініцію професійної проби, ми пропонуємо розширене визначення, яке виходить за рамки даної категорії та орієнтує нас на категорію «професійні практики».

Отже, професійні практики – це імітація професійної діяльності через ознайомлення з професією на практиці. Учень/учениця, не лише засвоюють інформацію про професію, набувають практичного досвіду в конкретному виді діяльності, а цілковито «приміряють» її на себе.

У змісті професійних практик можна виділити три етапи: ознайомлювальний, теоретичний та практичний. На першому (ознайомлювальному) етапі, учень/учениця визначає свій рівень зацікавленості в тій, чи іншій галузі через анкетування, бесіду, тощо. Через отриману інформацію учитель технологій буде зорієнтований у загальній готовності

учня/учениці до професійних практик. На другому (теоретичному) етапі пропонується коротка інформація про галузь професійної діяльності, в якій і будуть здійснюватися професійні практики. Це може бути через відео, презентації, екскурсії на виробництво, установу, тощо. На третьому (практичному) етапі – здійснюються професійні практики, які імітують основні характеристики конкретних видів професійної діяльності.

Професійні практики завжди мають завершуватися рефлексією: рефлексія настрою та емоційного стану; рефлексія усвідомленості діяльності; рефлексія змісту професійної практики в цілому.

Рефлексія на уроці – це процес, під час якого учні/учениці аналізують свої дії, думки та почуття. Цей процес дозволяє учням/ученицям розуміти, що вони роблять правильно, що потрібно покращити, а також визначати свої успіхи та досягнення [5]. .

Результати рефлексії професійних практик можуть бути у вигляді зберігання кращих робіт, карт персональних досягнень (перелік компетентностей, які було здобуто учнем/ученицею за час навчання, його/її досягнення в певних сферах), мап пізнання (відображення своїх знань, роздумів), презентацій (коротка розповідь про зміст діяльності, чи продукт), професіографічного дослідження (дослідження передбачає описання професії), створеного мема (зображення, чи відео вивченого й застосованого на практиці), написання синквейну (зазначається тема одне слово, описується предмет через два слова прикметника, описується дія через три дієслова, прописується фраза, що виражає відношення до предмету, вписується синонім, який відображає повністю зміст теми, чи предмету).

Отже, професійні практики на уроках технологій забезпечать учням/ученицям набуття практичного досвіду, умінь оцінювання результатів своєї праці, емоційного стану, зацікавленості, вмотивованості, а це, в свою чергу, дозволяє реалізації на уроках основної профорієнтаційної мети й завдань, здійснення профорієнтаційного супроводу учня/учениці, наближаючи

його/її до стійкої й вмотивованої професійної самоизначеності (вибору майбутньої професії).

Література

1. Харламенко В.Б. Важливість професійної орієнтації в закладах загальної середньої освіти.: Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті академіка Дмитра Тхоржевського «Трудове навчання та технології: сучасні реалії та перспективи розвитку» (19 травня 2023 року). IX Міжнародної наукової-практичної конференції «Актуальні питання графічної підготовки: теорія, практика та шляхи розвитку», присвяченої пам'яті член-кореспондента НАПН України Віктора Сидоренка (20 травня 2023 року) / за заг. ред. Д. Кільдерова, В. Харламенко. Київ, 2023. С. 159-162
2. Про освіту. Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII// База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 3.02.2024)
3. Професійна орієнтація у новій українській школі (Проект). [Електронний ресурс] / Український інститут розвитку освіти. URL: https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/konczepczyia-profori%D1%94ntaczii%CC%88-dlya-gromadskogo-obgovorennya-16_12_20-.pdf (дата звернення 02.02.2024)
4. Професійна орієнтація. / [за ред. О. М. Ігнатович]. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 240 с.
5. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення 3.02.2024)

ДОСВІД ДМИТРА ТХОРЖЕВСЬКОГО В ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ/УЧЕНИЦЬ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ (ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ)

Валентина Харламенко, Роман Полевик

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Київ, Україна